

Тони Хоїланг

ДВАДЕСЕТ ПЕСАМА КОЈЕ БИ МОГЛЕ СПАСИТИ АМЕРИКУ¹

Шта је пошло по злу? Некако смо ово упрскали. Никако нисмо успели да уведемо поезију у амерички систем образовања, а самим тим ни у културу. Многи храбри људи су покушавали и покушавали деценијама, а засигурно и даље покушавају. Последњи показатељи њиховог успеха су увођење Роберта Фроста, Карла Сандберга и неких дела Е. Е. Камингса, „Љубавне песме Џ. Алфреда Пруфрока“ и „На станици метроа“ у читанке – ова песма је објашњавана до изнемоглости, али макар чиста и класична, ефикасна као вакцинација. Не можемо кривити „Цара сладоледа“ за данашњу равнодушност према поезији, нити је у реду кривити Воласа Стивенса, који нам је ипак оставио и „Тринаест начина посматрања коса“, песму која ће наставити да запањује и интригира више младих умова него што их је затупљено једним лошим предавањем о песми о сладоледу. Хајде да уместо тога кривимо уштогљене професоре који тумаче песму сат времена у својим учионицама, који су је и изабрали зато што је *треба* објашњавати; претенциозне, препотентне платане професионалних професора ће увек привлачити песме којима је потребан проповедник.

Но, ипак смо оманули. Снажна животна сила савремене америчке поезије није успела да се провуче кроз детектор метала у план и програм државних школа. Седамдесетих су наше наде деловале оправдано; мршави професор са зулуфима, господин Огилви, који се забављао са професорицом у мини-сукњи са плочама Џоан Баез („Ћаци, можете ме звати Бренда“), гештетнером је умножавао и анализирао текстове песама Сајмона и Гарфанкла. Наоружани поезијом Лоренса Ферлингетија и Ричарда Браутигана, петнаестогодишњаци су писали прве песме Џима Морисона, Керуакова појања егзистенцијалистичкој ноћи.

Али се никада није примило. Оманули смо.

Наравно, увек ће бити оне ретке деце која свакако разумеју; која су *схватила*, заиста *схватила* „Дар срца нашег, често манљив и то је све!“, схватила зато што су стармала, ванредно, напредно упозорена на замке живота одраслих, бескрајне прилике за самоиздају, армију лажних вредности које их окружују. Они су ти који су напамет научили „Доверску плажу“ и на матурској вечери је промукло рецитовали симпатији на задњем седишту шевролета, а онда још једном после журке одабраним пријатељима.

Но, ипак, опште је познато да је права жива америчка поезија одсутна из наших државних школа. Предавање поезије је затихнуло, и пејзаж младог ума који може за-

¹ Изворник: Tony Hoagland, „Twenty Poems That Could Save America“, у: *Twenty Poems That Could Save America and Other Essays*, Minneapolis: Graywolf Press, 2014, стр. 140–153.

палити само поезија постао је мрачан, ненасељен и тих, као учионица чија се врата не отварају, чији су застори навучени.

Ово није само штета због тога што је поезија наша заједничка ризница, и потребна нам је њена животност, њено поштовање подсвесног, њена спремност да промишља двосмисленост; потребно нам је да жалосно говори истину о људском стању и потребне су нам њене маштовите представе лингвистичке слободе, које се супротстављају гротескним манипулацијама опште културе. Потребно нам је тренирање емоција кроз које нас води поезија. Потребно нам је да нам покаже назнаке онога што следи: сломљено срце, преживљавање, неуспех, издржљивост, разумевање, и још сломљених срца.

Током година упознао сам много изузетних професора енглеске књижевности који студентима умеју да представе поезију живописном и стварном, али они су изузетак. Углавном је већина професора језичке уметности изгубљена када је реч о поезији. Они се никада нису упознали са њеном свежином и виталношћу. Стога, не само што нису уверени у сопствену способност да предају поезију, него ни у сопствену способност да је *чишћају*! И, што није ни чудно, не знају које песме да предају.

Први део решавања проблема је веома једноставан: мора да се уради ревизија списка песама које се изучавају у школама. Морамо направити нови живи документ „каталог“ доступан професорима као и ученицима. Прежвакани класици – „Пут којим нисам пошао“, „Чула сам муву када сам умирала“, „Не одлази тихо у ту благу ноћ“, све те велике и вредне песме – морају бити уклоњене и замењене новима. Освежавање канонског садржаја и тона разбудило би професоре и ученике свуда, и оживело наш осећај за вредност и значај поезије. Уколико бисмо то постигли, могли бисмо да обновимо дијалог, предавања, све.

Али, чујем да неко протестује, зар нису старе песме довољно добре? Зар велике песме не опстају због своје вредности и привлачне су због своје дуготрајности? Љубав, смрт, раздор, радост, усамљеност – зар ово нису теме наших заједничких песама које се стално понављају и које су увек релевантне? Повлађујући савременом не умањујемо ли калибар уметности који представљамо својој омладини? Зар то није капитулација пред површном културом и ером једнократне употребе?

Оваква питања промашују поенту, јер поезија се *не* преноси са једне генерације на другу. Ланац културе је прекинут, што зна свако ко је обраћао пажњу. Штавише, писаној речи је потребна обнова. Уметност мора стално бити ажурирана. „Доверска плажа“ и „Мојој госпи не сја сунашце из зена“ нису изгубљене већ поново написане, изнова и изнова, стотину пута у свакој новој генерацији.

Да су антологије организоване тако да представљају начин на који већина нас заправо учи, почеле би у садашњости и кретале се ка прошлости. Ја сам читао Лоренса Ферлингетија пре него што сам читао Д. Х. Лоренса, кога сам читао пре него што сам читао Томаса Вајата. Када је књижевни апетит подстакнут, наставиће да тражи нове укусе. Читалац који се прво заљуби у Били Колинс или Мери Оливер лако може да залута до антологије у којој се налазе Емили Дикинсон и Томас Харди.

Други део решења проблема је много компликованији: осим поновног успостављања америчког канона, морамо основати основни план и програм, списак песама

заједничких нашим ученицима и нашим грађанима. У овом духу препорода, изабрао сам двадесет песама за које верујем да их треба укључити у овај план и програм – дела за која верујем да нас могу обогатити заједничким речником прича, вредности, референци. Кратка објашњења и оправдања која сам навео за десет од ових двадесет песама немају циљ да униште потенцијал за интерпретацију који је део животне силе једне добре песме. Напротив, надам се да ће подстаћи проучавање области вредних да буду даље култивисане у том мистериозном унутрашњем простору, америчком уму.

Поезија нас учи етици избора

Да бисте замислили овакву будућност обогаћену поезијом, молим вас да замислите како негде у собама за састанке високих таваница које одјекују, у нашој престоници, заседа комитет конгреса. Средина лета у Вашингтону, бокал воде је на столу, капљице кондензације цуре низ њега; лед се истопио. Компликован предлог закона је на столу и захтева да се изважу потребе политичке садашњости наспрот потребама будућности; рецимо, да се пружи приоритет субвенционисању производње кукуруза намењеног за етанол, уместо било којој другој алтернативи бензину. Сувише фармера на Средњем западу зависи од ових субвенција. Али ако би се политика према субвенцијама променила сада, страдали би фармери.

„То је као песма Вилијама Стафорда“ рече један од конгресменових помоћника. „Који беше наслов – она о срни?“

„Путујући кроз мрак“, рече представник из Канзаса. Песма почиње овако:

*Пућујући кроз мрак ѝронађох кошућу
мрћву на ѝућу ѝоред реке Вилсон.
Обично је најбоље ѝревалићи их у кањон:
ѝућ је узак; најло скрећање би мојло ѝризваћи још смрћи.*

„То је та“, рече помоћник. „Да, та сцена где тип мора да одлучи да ли да гурне срну са литице како би пут био безбеднији – иако је бременита и носи лане.“

„Ако је избегне, многи могу погинути“, рече неко други.

„Да“, рече први законодавац. „Ево нас овде, спремамо се да одлучимо да су неки животи важнији од других, да бисмо очистили пут за саобраћај. Да ли ћемо да гурнемо срну са литице?“

„Када тако кажеш“, рече други, „мислим да би требало да сачекамо.“

„То није одлучивање“, рече трећи конгресмен. „То је одуговлачење. Ја кажем да одмах гласамо.“

...Покрај ѝе ѝланинске сћазе оклевао сам.

*На фаровима аућомобила ѝиња ѝозиција;
исћод хаубе сћокојно ѝреде моћтор.
Сћајао сам у одсјају ѝојлој аусћуха шћо ѝосћаје црвен;
око наше ѝрује мојао сам чући како дивљина ослушкује.*

*Премиишах се мно҃о зарад свих нас – моје једино скреџање –
и онда је најзад јурнух преко руба лиџице у реку.*

„Путујући кроз мрак“ је веома позната песма која говори о луцидној етичкој дилеми у основи сваког моралног избора.

Поезија поштује самоћу и самоспознају

Ево још једног примера. Жена, која је одскора разведена од мужа, са којим је била у браку двадесет и пет година (заљубио се у своју инструкторку јоге), оставши у граду у ком су заједно живели, сада открива како је то бити самац са педесет година. Веома је заузета на свом послу и може да поднесе дане, али ноћи су тешке и закључује да је најбоље избегавати вино у вечерњим сатима. Мисли да би могла остати сама до краја живота.

Једне вечери, у возу на путу кући, сетила се песме из десетог разреда – „Бамбус и птица“. Када је стигла у стан, потражила ју је на Интернету. Ауторка је Линда Грег:

*У њодземној касно у ноћ.
Чекала сам метро из ценџра
код Чеџрдесет друје улице.
Ходала сам џамо-амо
по џерону.
Преуморна да уделим који динар.
Пиљила сам у насловнице маџазина
на киоску. Нека џрилика у наранџасџом
џрслуку џромину иза мене,
џовлачећи црно црево за собом.
Ваџон се заусџавља и враџа се оџварају.
Сва лица су безизражајна.
Усређује ме да боравим
међу овим људима
иџо оџављају слободна месџа
једни између друџих.*

Разведена жена проналази фокус читајући песму. „Подсетила ме је“, говори својој пријатељици наредне недеље, „да постоји достојанство у томе када си сам. Сећаш ли се жене у песми? Она види све тако јасно *зайџо иџо* је сама.“

„Да“, каже пријатељица. „Поносна је због тога што је сама.“

„Не, није то баш понос – она само *види* шта је пред њом. Зато што је уморна. Може да види јер је исцрпљена и препуштена самој себи. Иако су они други људи можда несрећни и сиромашни, попут ње, она није одговорна за њих. Они не треба да се мењају. Они не могу да се мењају. Сви они су на просто то што јесу.“

„Нема срамоте ни сажаљења.“

У реду је бити усамљен, јер су и сви остали усамљени. Постоји саучесништво у самоћи.“ Застаје.

„То је као егзистенцијализам са шалом и рукавицама.“

„А шта је са типом у песми, који пролази и вуче црево за собом? Никада то нисмо успели да схватимо на часу.“

„Не знам шта је са тим цревом. Да ли све мора да представља нешто?“

Поезија подстиче одважност

У овом тренутку се можда осећате као да слушате проповед у стилу Вилијама Бетнета на тему Поезија као Моралисање. Тај осећај је само делимично оправдан. Немају свих двадесет песама које сам изабрао „поуку“ као главну тему. Њихова корист није тако ограничена или предвидљива. Песме су егзистенцијално неконвенционалне: док неке делују као опрема за филозофски фитнес, осмишљене за самоусавршавање, друге могу личити на сијамске мачке. Размотрите, као пример нечега непредвидљивог, следећу песму Кери Јохансен:

*За црнце и белце веле да ће
ишчезнући будемо ли њедали
једни у друје сувише дуго
посебно млађи узрасћи –
посебно дечаци и девојчице*

*дужина погледа беше
помаћрана са ситране
као краљевску змију
што одмерава бакрену ошровницу
док су руке мајки и очева нежно
привлачиле и ситискале своју децу*

*за белце и црнце веле да ће
ишчезнући ако али нико никад није то
рекао најлас нико није то рекао
уошће и нико никад
није прозборио куда су
они што нису слушали
оштили*

Њена песма нам помаже да именујемо карактеристику друштвеног пејзажа коју сваки Американац препознаје; извлачи на отворено и у наше заједничко видно поље мистерију расе и злокобни начин на који се она манифестује у нашим друштвеним заједницама. Описује уклето стање које је последица потиснутог знања. Штавише, песма не избегава сложеност како би створила слагање. Не оптужује, нити осуђује нити запомаже; не говори ни из позиције тлачитеља нити жртве. Главни тон песме је чуђење, што је чини безбедним местом са кога може да се започне разговор на осетљиву тему.

Узнемирен убрзаном ерозијом заједничког знања међу Американцима, либерални интелектуалац Е. Д. Хирш преузео је на себе задатак да исправља културу својим

бестселером *Културна поменоси* (1987). Он је тврдио да без проширивања заједничког речника – Бенедикт Арнолд, Сигмунд Фројд, *Краљ Лир*, спровођење прохибиције, Хладни рат, Емет Тил, удешавање граница изборних дистрикта ради фаворизовања једне политичке партије – културно ткање Америке би се опарало и пропало. И заиста, уколико не наставимо да обнављамо и допуњујемо своје заједничко интелектуално власништво, постајаћемо све глупљи, имаћемо мање разумевања једни за друге, бићемо раздвојенији.

Конструкције културног идентитета могу бити тривијалне или важне, токсичне или хранљиве, пролазне или трајне. Култура познатих личности која делује свеprisутно у нашем времену врста је вештачке замене за културно значајно место које су заузимали богови и митови у нашој колективној имагинацији. Легенде о принцези Дијани или Мајклу Џексону или Ејми Вајнхаус лоше су замене за приче о Персефони – многи су симпатичне, иако им недостаје основе за просветитељство. Као што брза храна имитира праву храну, вештачка култура имитира и свргава прави мит. Права култура негује нашу способност да видимо, осећамо и размишљамо. Даје нам моћ. Вештачка култура нас чини пасивним, омамљеним материјалистима.

Уметничка дела која су важна за културу успостављају нове репере важности, развијају иконе, отеловљују нова признања за људе и времена. „Зараћање у олупину“, *Грађанин Кејн*, „Пруфрок“, *Гленери Глен Рос*. У поезији, као и у другим облицима уметности, нека дела су значајна из културних разлога нека из естетских. Обе категорије су легитимне, и наравно некада се преклапају. Уметничка дела некада изгубе облик и звучност, интензитет и значај, за пет година или десет или педесет – и шта има лоше у томе? Релативна вредност „бесмртног“ и „савременог“ била је тема многих интелектуалних дебата, али због чега ове две категорије не би могле да коегзистирају?

Идеализована Америка коју је замишљао Хирш – подупрта смисленим оживљавањем старих и нових традиција – била би она у којој су песме део уљудности и задовољства за столом, на којој гости и домаћини спонтано почињу да рецитију песме, у којој песме могу природно и корисно да се убаце у разговор на било коју тему. Да ли је таква култура уопште могућа?

Поезија рехабилитује језик

„Балада о наранџи и грожђу“ Мјуријел Рукајзер може нас научити нешто о основном смислу језика. Шармантна и поучна, песма поставља питање шта значи када је језику дозвољено да буде непоуздан. Пита се, шта се онда дешава са културом?

*Након што завршиш свој посао
након што окончаш свој дан
након што прочиташ своје штиво
након што забележиш своје мисли –
ођиди низ улицу до џеза са хоћ-дојовима,
један блок низ џуџ ђа преко.
Узаврело последње у источном Харлему у двадесетом столећу.*
.....

Франкфурџерице, франкфурџерице цврче на челику
шамо иде се продавац хоџи-дојова ослања –
ничеј више нема на пулџу
осим уобичајене две машине,
једна за јрожђе, празна, и једна за наранџе, празна,
суочавам се с њим у средини.
Црни дечак долази, іледа у хоџи-дојове, насџавља гаље.

Посмаџрам човека како сџоји и сџа
у добро јознаџи облик
свеџло љубичасџо у онај обележен са НАРАНѢА
наранџасџо у онај обележен са ГРОЖѢЕ,
наџџџак од јрожђа у машину обележену са НАРАНѢА
и наџџџак од наранџе у ГРОЖѢЕ.
Само једна реч велика и јасна, недвосмислена, на свакој машини.

Пиџам ја: Како ћемо одсад ја убудуђе чиџаџи
и налазиџи смисао у ономе џџо смо јрочиџали? –
Како може да џише и да верује у оно џџо је наџисала,
онд џи насџављаџ да сџаџи јрожђе у НАРАНѢУ
а наранѢу у ону обележену са ГРОЖѢЕ?...

Он іледа у две машине и он се смеџи
и он слеже раменима и смеџи се и сџа оџеџ.
Моіло би да буде насиље и ненасиље
моіло би да буде црно и бело, жена и мушкарац
моіло би да буде раџи и мир или било коју
бинарни сисџем, љубав и мржња, нејријаџељ, јријаџељ.
Да и не, биће и не-биће, оно џџо радимо и оно џџо не радимо.

На ћошку у исџочном Харлему
ђубре, џџиво, искрен осмех, силовање,
заборавносџи, врела улица џџо одише убисџвом,
бедом, усахлом надом,
човек насџавља да сџа јрожђе у НАРАНѢУ
и наранѢу у ону обележену са ГРОЖѢЕ,
сџа наранѢу у ГРОЖѢЕ и јрожђе у НАРАНѢУ довека.

Очигледна намера Рукајзерове да подучи може да изазове рефлексну нелагоду међу љубитељима поезије. Када је уметничко дело усмерено директно на „јавну добробит“, први приговор се јавља у вези са тим који је прави разлог за уметност? Чему уметност служи? Лепоти или истини? Забави или изградњи карактера? Да ли вреди посматрати слику Х због њених суптилних боја, ружноће, идеализма, представљања истине, или њеног дијалога са историјом естетике? Да ли је основа уметности јединствени израз индивидуалности или културног стања? Када је уметност оцењивана или вољена због своје „употребљивости“, етичке користи, уметници и интелектуалци

замерају да је уметност унижена, комодификована и поједностављена. Грађанска бирократија, с друге стране, тврди да уметност сама по себи једноставно није довољна. Али ако бисмо рекли да су игралишта у основним школама, са пењалицама и љуљашкама, направљена како би развијала координацију и равнотежу код деце, да ли би то игралишта учинило деспотским и мање забавним?

Песма Рукајзерове износи своју идеју кратко и силовито, и премда песме не морају да имају инструкције на крају како би оправдале своје постојање, њена упечатљиво успева у својој мисији. Американац који је чита никада неће узети здраво за готово обманљив, нетачан језик који нас окружује у рекламама и политици на исти начин на који субјект у њеној песми то ради. Она нас заправо подстиче да видимо исквареност језика онако како треба да буде виђена: као етичку издају, ништа мању од егзистенцијалне увреде, која има ланчане последице. Наранџа уместо грожђа, грожђе уместо наранџе – нетачно представљање тако баналних ствари може деловати тривијално насупрот лажи о оружју за масовно уништење, али такве ствари отварају пут ка другим обманама. „Балада о наранџи и грожђу“ пружа свакоме ко се са њом сусрео корелатив, референтну тачку помоћу које може препознати како одређене појаве у свету (у овом случају равнодушност) анестезирају наш језик и тиме поткрадају нашу стварност.

Наравно, песме у нашем плану и програму могу компликовати и противречити једна другој на користан начин.

„Балада о наранџи и грожђу“ говори о етици језика и потреби за веродостојним говором. Горућем формулисању те истине можемо у нашем имагинарном плану и програму супротставити „Када сам чуо ученог астронома“ Волта Витмена, која истиче надмоћ тишине и природе над ученим језиком и идејама. У Витменовој песми су супротстављена два начина учења, и песнички субјект се залаже за бежање из школе:

*Када сам чуо ученог астронома,
Када су докази, бројеви, сврсџани преда мном у колоне,
Када су ми показали маје и дијаграме, да их сабирам, делим и премеравам,
Када сам седео и чуо астронома како предаје, уз многу ајлауза, у сали за предавања,
Како брзо сам необјашњиво уморан постао и слаб,
Док нисам устао и ишуљао се, одлуљао сам,
У џајансџивени влажни ноћни ваздух, и љовремено
У савршеној тишини дигао љојлед ка звездама.*

„Када сам чуо ученог астронома“ представља струју антиинтелектуализма, која је познати део америчке традиције самодовољности и независности. Песма тврди да природни човек нема потребу за сувим рецитовањем школског знања. Заправо, као што је Емерсон предлагао, посао је сваког правог Американца да оде напоље и створи сопствени јединствени однос са универзумом. Витманови стихови отеловљују тај амерички наратив.

Да ли је тако тешко поверовати да само двадесет песама које заједно поседујемо и ценимо могу направити разлику у америчкој култури? Скептични смо због свог укореењеног увереења да је поезија анемична, тешка и опскурна. Верујемо да, као и други

облици уметности, поезија мора бити на силу наметнута људима; да је поезија ушто-
гљена, префињена, умна, римована; да је она тест који постоји како би се одвојили се-
љаци од естета. На крају крајева, таква преовлађујућа предрасуда претпоставља да је
култура само привезак економском реализму, нешкодљиви додатак нашим животима.

Потценити привлачност уметности значи потценити не само поезију, већ и људску
природу. Наша глад за митом, причом и дизајном је веома дубока. Сматрам да су исти-
не које ове песме носе веома очигледне. Уколико не волимо песме, разлог је веро-
ватно у томе што људе не подучавамо правим песмама. Ипак, незнање и устручавање
пред уметношћу је нешто што се преноси као епидемија, са професора на студента.
Након што је генерацијама држе у изгнанству, поезију ће ускоро почети да посматрају
уштогљеним крајем великих кућа са закључаним вратима, у које нико не жели да зађе.

Поезија смањује сексуалну напетост и подстиче радозналост

„Топографија“ Шерон Олдс могла би срушити окамењено уверење школства да
поезија нема ни либидо ни смисао за хумор. Ова песма има за циљ да се у свом нара-
тиву позабави темом секса на здрав и враголаст начин. „Топографија“ такође жели да
подучи да се може пронаћи задовољство у проширеној метафори и језику коме је
дозвољено да се претумбава на индиректне споредне начине:

*Након шћо смо ѿрелешели ѿреко земље
леили смо у кревети, ѿложили своја шћела
деликатно једно до друго, као шћо се ѿлажу маје
лицем у лице, Исћок сћрам Зајада, мој
Сан Франциско насуйрошћ ѿвој Њујорка, шћвој
Фајер Ајленд насуйрошћ моје Сономе, мој
Њу Орлеанс дубоко у шћвом Тексасу, шћвој Ајдахо
јасно на мојим Великим Језерима, мој Канзас
јори насћрам шћвој Канзаса шћвој Канзас
јори насћрам мој Канзаса, шћвоје Исћочно
сћангардно време ушћискује се у моје
Пацифичко време, моје Планинско време
куца у ришћму шћвој Ценшћралној времена, шћвоје
сунце се брзо ѿодиже здесна моје
сунце се брзо ѿодиже слева шћвој
месец се сћоро ѿодиже слева мој
месец се сћоро ѿодиже здесна све док
сва чешири небеска шћела
не сајоре изнад нас, зајечаћујући нас у једно,
сви наши јрадови су јрадови близанци,
све наше државе су уједињене, једна
нација, неогдељива, са слободом и јравдом за све.*

Бивши лауреат америчке поезије Роберт Пински једном приликом је рекао да би
америчка поезија била много топлија и приступачнија уколико би укључивала више
секса, хумора и насиља – док је у неким случајевима уметнички укључила нешто

„животне вулгарности“ популарне културе, понекад ју је и одбацивала. Песма Олдсове одбацује учмалу елитистичку атмосферу којој се ми, љубитељи културе, морамо стално опирати. Такође, отвара врата мноштву додатних дискусија на разне теме, од патриотизма до порнографије, од необичног задовољства које пружају фонеме („Сонома“) до природе наговештаја („Острво ватре“). Бог игре је Ерос, и понекад је уметност вођена либидом. Сигурно би се много више књига позајмљивало из библиотеке када би Американци знали да је поезија секси. „Топографија“ приказује једну од невероватних ствари у вези са америчком поезијом: брилијантна је у томе што може бити за све и свакога. Може бити високо или нискомиметичка, забавна, поуздана, провокативна, увредљива, умна и мистериозна.

Поезија признаје да предстоје невоље

Наш пол је толико неразрешив део наших живота и идентитета да можемо слободно рећи да ћемо провести читав живот распетљавајући истине и мистерије сопственог пола. Родна литература је толико бројна јер је напор да се разуме пол један од основних; бритка хитрост поезије удара директно у срж већине тема, укључујући и ову. Док се у „Топографији“ говори са одобравањем о сједињености у сексу, у „Мушкарцу и жени“ Алана Фелдмана се на много озбиљнији начин говори о незаобилазним разликама између мушкарца и жене. Одсечним, брзим, прекинутим стиховима песма набраја страствене сумње и подозрења који сваки пол има ка оном другом. Фелдманова песма отвара за дискусију тему за темом, а ниједну не затвара:

*Између мушкарца и жене
Гнев је већи, јер сваки би мушкарац волео сјаваћи
У наручју сваке жене
Која би волела сјаваћи у наручју
Свакој мушкарца, за коју би веровала да није
Шизофреничар, за коју би веровао
Да није хипохондар
За коју би веровала да је неће оставићи
Пребрзо, за коју би веровао да ја неће
Задржаћи предуго,
Жене часно предају у реч теб
Како обичава у речи women
Као да је свака жена у себи носила мушкарца и јад,
И данима плакала
За разлику од мушкарца
Чији плач траје неколико секунди и раздире
Грло као канџа –
Јер се разликују у боли
Као и у шелима
Жена види бол мушкарца као
Себичлук, мушкарац види женин бол
Као слабост, недостижак
Женске боли као чврстину, нежност мушкарца*

*Као ђрезрење,
Које је зађраво сђрах,
Мушкарчев сђрах као несђалностђ...
А иђак ђролазе кола ђреко мосђа као река свеђла
У сваком мушкарац и жена.*

Тешкоће и различитости су огромне – „А ипак пролазе преко моста као река светла / у сваком мушкарац и жена.“ Фелдманова песма је тешка, истинита и довољно живописна, због чега заслужује место у нашој заједничкој антологији. На уметнички начин почиње са постављеним али никад експлицитно одговореним питањем. Гнев између мушкарца и жене је већи од чеђа? Љубави? Већи од осталих гневова које осећамо? Начин на који је непотпуно и отворено коришћен језик на почетку песме једна је од ствари које овој песми дају шарм и софистицираност. Набрајање разлика између два пола, очигледно наведено из искуства, истовремено је провокација и задовољство само по себи. Није тешко замислити ситуацију у којој би ова песма могла помоћи сужужницима да буду толерантнији једно према другом.

Песме служе увежбавању будућности

Већина песама се преноси кроз време, неке више неке мање. Невероватно је колико дуго и далеко могу отпутовати а да и даље остану свеже. Да ли је икада постојао песник који се звао Говори-Течно? То име додељено је аутору ове песме индијанског порекла из округа Осаж, са којим ме је упознао један други песник. „Песма Говори-Течно“ лагана је као успаванка и озбиљна као јеванђеље; иронична али непоколебљива о животним темама. То што говори истовремено и лично и са дистанцом даје јој осећај поузданости.

*Теђлиђи сођсђвени кукуруз далеко –
ко ѓо још воли?
Прађиђи црнођ медведа кроз шиђражје –
ко ѓо још воли?
Ловиђи без зараде, врађиђи се изнурен без ичеђа –
ко ѓо још воли?
Мораш да ѓеђлиш сођсђвени кукуруз далеко.
Мораш да ѓрађиш црнођ медведа.
Мораш да ловиш без зараде.*

*Ако не, ѓђа ћеш онда казађи маленима? О чему ћеш им ѓричађи?
Јер лоше је не служиђи се разђвором ѓђо нам ѓа је Бођ ѓослао.
Ја сам Говори-Течно. Од свих скуђина симболђ,
ја сам симбол сђм ѓо себи.*

Песма саосећајно говори вести: и ти ћеш радити, и у уторак ће ти сав рад пропасти и у среду ћеш се поново повиновати раду. Е сад, ово је порука коју вреди укључити у говор сваког ђака генерације у Америци. Говори-Течно нам поручује да уместо да

тражимо услуге од универзума, морамо да негујемо мудрост слегања раменима и вежбамо мишић упорности. „Теглити сопствени кукуруз далеко... Ловити без зараде.“ „Песма Говори-Течног“ са својим сликама древног ратарства и лова носи још један слој суптилних импликација – да смо ми, читаоци, чиме год да се бавимо, повезани са најстаријим ритмом људског напора и преживљавања. Потребе и опасности у нашим животима су се промениле само споља, али не и суштински. Постоји хиљаде врста песама и све показују у безброј праваца.

Песме нас уче широко применљивој естетици

Још једна од користи макар и само основне заинтересованости за поезију јесте начин на који она обликује нашу осетљивост на тон, суптилно у промени интонације, што нам заузврат помаже да се спретније крећемо кроз живот. Узмимо на пример провизорну деликатну мешавину ироније и привржености у „Геранијумима“ Женевив Тагард:

*Чак и ако су геранијуми вештачки,
Сасвим је свеједно
У дворишћу италијанске конобе
Исход нимбуса електричне светлости
Они су црвени, ништа мање црвени
Збој тога како су створени. Изнад
Опледало и убриси
У малим белим судовима...
...У получистом коноби
Где служе веома добру
Лазанју... црвена је чудесна радост
Заиста, а ипакви су и људи
Који је воле и занемарују. На овом месцу
Имају и добар хлеб, ипакво.*

Тагардина песма, написана у замишљеном, нежном, медитативном стилу, говори о естетици. Она поставља занимљиво питање: Да ли нешто може истовремено бити вештачко и прелепо? Да ли модерни свет са својим многоструким илузијама и даље може бити окружење у ком душа може пронаћи задовољење? Шта видимо, а шта игноришемо из навике? Да ли можемо да се научимо да ценимо свако окружење? Размотрите љупкост скромног вештачког цвећа! Наштимовати ухо за разлике у тону значи неговати будност сопствених чула. У „Геранијумима“ иронија и чуђење („получиста коноба“ и „чудесна радост заиста“ црвене) преплићу се и размотавају у гласу песничког субјекта. Развити способност разликовања тако деликатних модулација може бити важан алат за преживљавање, користан читавог живота.

Могу наставити да набрајам примере. Имам спремну листу – само чекам одобрење од председника. Можда би двадесет других искусних читалаца поезије могли да смисле двадесет других спискова песама, које би послужиле сличној сврси, песама које би могле бити прокријумчарене у двадесет први век као амајлије, да воде, мапирају, подржавају и теше. Поента овог есеја није комплексна али песме заиста јесу.

Песме развијају нашу способност да маштамо, толеранцију за двосмисленост и негују захвалност према непознатом у људским животима. Из тако компактних језичких структура, из свега неколико песама се може ојачати толико тога што је угрожено у нашој култури. Као амерички писац чезнем за тим да ова уметничка форма поново заузме своје важно и корисно место у култури, да уради шта може. Поезија може помоћи да разумемо све што нам је потребно.

Да би се увео програм читања и проучавања поезије у образовни систем приватних и државних школа потребно је имати одважност, убеђење и вољу. Потребна је воља професора да они сами заволе поезију и да се баве материјалом који нема за циљ да квалификује, дефинише или тестира, већ да отвара једну тему за другом у бескрајном низу. Да би се пренело поверење мора се имати поверење, вера да једна мала добра ствар има потенцијал да направи велику промену. Сами наши животи сведоче о томе да је будућност формирана из таквих случајних сусрета, малих прихватања и наклоности. Мало-помало, наклоност будућности зависи од припреме и великодушности прошлости. Тај узгредни, готово случајни сусрет са незаборавном лепотом или знањем – те новине које долазе из поезије – управо је оно што нам омогућује да, као што каже песма Вилијама Стафорда, размишљамо за све нас.

Двадесет песама које би могле спасити Америку

„Двадесет први. Ноћ. Понедељак“ Ана Ахматова
„Божја правда“ Ен Карсон
„сећање“ Лусил Клифтон
„Мушкарац и жена“ Алан Фелдман
„Америка“ Алан Гинсберг
„Бамбус и птица“ Линда Грег
„Болесно дете“ Рендал Џарел
„За црнце и белце веле“ Кери Јохансен
„Топографија“ Шерон Олдс
„Дивље гуске“ Мери Оливер
„Написано оловком у запечаћеном вагону“ Ден Пагис
„Меренге“ Мери Руефле
„Балада о наранџи и грозђу“ Мјуријел Рукајзер
„Чекајући Икара“ Мјуријел Рукајзер
„Амерички класик“ Луис Симпсон
„Песма Говори-Течног“ Говори-Течно
„Путујући кроз мрак“ Вилијам Стафорд
„Геранијуми“ Женевив Тагард
„Кад сам чуо ученог астронома“ Волт Витман
„Наш прах“ Ц. Д. Врајт

(С енглеској превела **Ивана Буљ**)